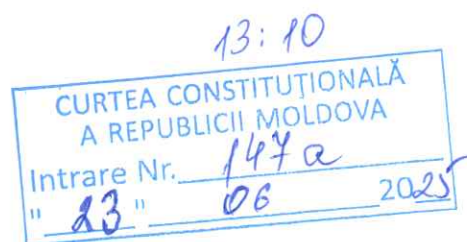

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

**str. Alexandru Lăpușneanu, nr. 28,
mun. Chișinău, MD-2004, Republica Moldova**

SESIZARE

**prezentată în conformitate cu articolul 25 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 74/2025 cu privire la
Curtea Constituțională**

I. Autorul sesizării

Gaik Vartanean

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 105, mun. Chișinău

gaik.vartanean@parlament.md

II. OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare, are ca obiect de examinare, verificarea constituționalității:

A) a sintagmei “Judecătorul Curții Constituționale poate deține această funcție pe durata a două mandate.” din art. 9, alin. (1) din Legea nr. 74 din 10.04.2025 cu privire la Curtea Constituțională;

și,

B) omisiunii legislative din Legea nr. 74 din 10.04.2025 cu privire la Curtea Constituțională, în sensul:

a) omisiunii de a reglementa obligația de selecție și numire a judecătorilor la Curtea Constituțională, exclusiv prin – concurs public;

b) omisiunii de a reglementa o procedură legislativă unică, cu criterii unice și transparente, pentru de selecția și numirea judecătorilor la Curtea Constituțională, de către toate autoritățile cu drept de numire a judecătorilor constituționali;

c) omisiunii de a reglementa obligația selecției și numirii a judecătorilor la Curtea Constituțională, exclusiv prin – intermediul unei comisii independente.

și,

C) omisiunii legislative de a reglementa obligația legală de a supune procedurii de vetting, candidații la funcția de judecător la Curtea Constituțională.

și,

D) omisiunii legislative de a reglementa interdicția legală de ocupare a funcției de judecător constituțional de către persoanele care au fost membru al unui partid politic sau au deținut funcții politice în ultimii 3 ani anterior înaintării candidaturii.

Sintagma “Judecătorul Curții Constituționale poate deține această funcție pe durata a două mandate.” din art. 9, alin. (1) din Legea nr. 74 din 10.04.2025 cu privire la Curtea Constituțională, contravine art. 1, alin. (3), art. 7, art. 134, alin. (2) și alin. (3) și art. 136, alin. (1), art. 137, alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, **luate separat, cât și combinate.**

Totodată, **omisiunile legislative de la lit. B)**, contravin art. 9, alin. (1) din Legea nr. 74 din 10.04.2025 cu privire la Curtea Constituțională, contravine art. 1, alin. (3), art. 7, art. 134, alin. (2) și alin. (3) și art. 136, alin. (1), art. 137, alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, **luate separat, cât și combinate.**

În aceeași ordine de idei, **omisiunea legislativă de la li. C)**, contravine art. 1, alin. (3), art. 7, art. 134, alin. (2) și alin. (3) și art. 136, alin. (1), art. 137, alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, **luate separat, cât și combinate.**

Similar, **omisiunea legislativă de la lit. D)**, contravine art. 1, alin. (3), art. 7, art. 134, alin. (2) și alin. (3) și art. 136, alin. (1), art. 137, alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, **luate separat, cât și combinate.**

Concomitent cu înaintarea prezentei sesizări, se solicită suspendarea acțiunii art. 9, alin. (2) din Legea nr. 74/2025, pentru a fi suspendat mecanismul de numire a noilor judecători la Curtea Constituțională, până la soluționarea sesizării date.

III. PREVEDERILE RELEVANTE ALE CONSTITUȚIEI

Titlul I

PRINCIPII GENERALE

Articolul 1

Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și niciun alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 63

Durata mandatului

(1) Parlamentul este ales pentru un mandat de 4 ani, care poate fi prelungit, prin lege organică, în caz de război sau de catastrofă.

(2) Parlamentul se întrunește, la convocarea Președintelui Republicii Moldova, în cel mult 30 de zile de la alegeri.

(3) Mandatul Parlamentului se prelungește până la întrunirea legală a noii componente. În această perioadă nu poate fi modificată Constituția și nu pot fi adoptate, modificate sau abrogate legi organice.

(4) Proiectele de legi sau propunerile legislative înscrise pe ordinea de zi a Parlamentului precedent își continuă procedura în noul Parlament.

Articolul 66

Atribuțiile de bază

Parlamentul are următoarele atribuții de bază:

- a) adoptă legi, hotărâri și moțiuni;
- b) declară referendumuri;
- c) interpretează legile și asigură unitatea reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării;
- d) aprobă direcțiile principale ale politicii interne și externe a statului;
- e) aprobă doctrina militară a statului;
- f) exercită controlul parlamentar asupra puterii executive, sub formele și în limitele prevăzute de Constituție;
- g) ratifică, denunță, suspendă și anulează acțiunea tratatelor internaționale încheiate de Republica Moldova;
- h) aprobă bugetul statului și exercită controlul asupra lui;
- i) exercită controlul asupra acordării împrumuturilor de stat, asupra ajutorului economic și de altă natură acordat unor state străine, asupra încheierii acordurilor privind împrumuturile și creditele de stat din surse străine;
- j) alege și numește persoane oficiale de stat, în cazurile prevăzute de lege;
- k) aprobă ordinele și medaliile Republicii Moldova;
- l) declară mobilizarea parțială sau generală;
- m) declară starea de urgență, de asediu și de război;
- n) inițiază cercetarea și audierea oricăror chestiuni ce se referă la interesele societății;
- o) suspendă activitatea organelor administrației publice locale, în cazurile prevăzute de lege;
- p) adoptă acte privind amnistia;
- r) îndeplinește alte atribuții, stabilite prin Constituție și legi.

Articolul 69

Mandatul deputaților

(1) Deputații intră în exercițiul mandatului sub condiția validării.

(2) Calitatea de deputat încetează la data întrunirii legale a Parlamentului nou-ales, în caz de demisie, de ridicare a mandatului, de incompatibilitate sau de deces.

Articolul 103

Încetarea mandatului

(1) Guvernul își exercită mandatul până la data validării alegerilor pentru un nou Parlament.

(2) Guvernul, în cazul exprimării votului de neîncredere de către Parlament, al demisiei Prim-ministrului sau în condițiile alineatului (1), îndeplinește numai funcțiile de administrare a treburilor publice, până la depunerea jurământului de către membrii noului Guvern.

Titlul V

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

Articolul 134

Statutul

(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.

(2) Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.

(3) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

Articolul 136

Structura

(1) Curtea Constituțională se compune din 6 judecători, numiți pentru un mandat de 6 ani.

(2) Doi judecători sunt numiți de Parlament, doi de Guvern și doi de Consiliul Superior al Magistraturii.

(3) Judecătorii Curții Constituționale aleg, prin vot secret, președintele acesteia.

Articolul 137

Independența

Judecătorii Curții Constituționale sunt inamovibili pe durata mandatului, independenți și se supun numai Constituției.

IV. EXPUNERE PRETINSEI SAU A PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

A. Cu referire la neconstituționalitatea sintagmei “Judecătorul Curții Constituționale poate deține această funcție pe durata a două mandate.” din art. 9, alin. (1) din Legea nr. 74 din 10.04.2025 cu privire la Curtea Constituțională

Conform art. 9, alin. (1) din Legea nr. 74 din 10.04.2025 cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională se compune din 6 judecători, numiți pentru un mandat de 6 ani. **Judecătorul Curții Constituționale poate deține această funcție pe durata a două mandate.**

A contrario, art. 136, alin. (1) Constituție, prevede că:

(1) Curtea Constituțională se compune din 6 judecători, numiți pentru un mandat de 6 ani.

Potrivit art. 134, alin. (2) din Constituție:

(2) Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.

În conformitate cu art. 137 din Constituție:

Judecătorii Curții Constituționale sunt inamovibili pe durata mandatului, independenți și se supun numai Constituției.

Conform art. 1, alin. (3) din Constituție:

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.

Potrivit art. 7 din Constituție:

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și niciun alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Drept urmare, se atestă faptul că, art. 9, alin. (1) din Legea nr. 74/2025, contravine în mod flagrant art. 1, alin. (3), art. 7, art. 134, alin. (2) și alin. (3) și art. 136, alin. (1), art. 137, alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, **luate separat, cât și combinate.**

Circumstanța dată este cu atât mai importantă, cu cât, posibilitatea de a deține două mandate de judecător constituțional, pentru una și aceeași persoană, influențează în mod direct independența judecătorilor.

Admiterea unui raționament contrariu și anume acel că, numărul mandatelor care pot fi deținute de către judecătorii Curții Constituționale, ar putea fi reglementat prin lege organică, **ar putea duce la situația absurdă unde, legiuitorul poate legifera la nivel de lege organică, un număr nelimitat de mandate care poate fi obținut de aceeași persoană.**

Astfel, noi considerăm că, art. 136, alin. (1) din Constituție, în redacția sa actuală, constituie o normă imperativă, care chiar dacă nu prevede în mod prohibitiv interdicția deținerii a două și mai multe mandate de judecător Constituțional, pentru una și aceeași persoană, **aceasta totuși poată un caracter onerativ și prescrie în mod explicit doar mandatul unic de 6 ani, pentru una și aceeași persoană, fiind exclusă a priori posibilitatea deținerii a două și mai multe mandate de judecător constituțional.**

Or, dintre **interpretarea X** – că art. 136, alin. (1) din Constituție nu interzice Parlamentului să legifereze prin lege organică, posibilitatea mai multor mandate de judecător Constituțional pentru una și aceeași persoană și **interpretarea Y** – că art. 136, alin. (1) din Constituție este o normă imperativ-onerativă care nu permite legiuitorului să legifereze mai mult de două mandate de judecător constituțional pentru una și aceeași persoană, observăm că, **interpretarea X, oferă riscuri constituționale**, reieșind din faptul că **(i)** permite Parlamentului să legifereze posibilitatea deținerii unui număr nelimitat de mandate de judecător Constituțional de către una și aceeași persoană și **(ii)** creează suspiciuni în ceea ce privește independența judecătorilor constituționali,

care fiind conștienți că planează perspectiva pentru alegerea unui nou mandat, ar putea fi înclinați să acorde anumite favoruri organului responsabil de numire, fie el C.S.M., Parlament sau Guvern.

Raționamentul celor expuse, este susținut și de către Comisia de la Veneția, care în nenumărate rânduri a sugerat statelor să opereze modificări legislative, astfel încât să fie exclusă posibilitatea de a deține două mandate de judecător Constituțional, pentru una și aceeași persoană.

Potrivit **Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (în continuare - „Comisia de la Veneția”)**, a menționat în **Avizul CCDL-AD(2013)014** asupra proiectului de Lege privind modificările la Constituție, vizând consolidarea independenței judecătorilor (inclusiv o notă explicativă și un tabel comparativ), precum și asupra modificărilor constituționale propuse de Adunarea Constituțională a Ucrainei, paragraful 76:

„După cel de-al Doilea Război Mondial, curțile constituționale au fost, de regulă, instituite în Europa în contextul tranziției către democrație; mai întâi în Germania și Italia, ulterior în Spania și Portugalia, iar în cele din urmă în Europa Centrală și de Est. Scopul acestor curți era depășirea moștenirii regimurilor anterioare și protejarea drepturilor omului încălcate de aceste regimuri. În locul principiului unității puterii, care excludea orice formă de control asupra Parlamentului, a fost introdus sistemul separației puterilor în stat. În locul rolului suprem al Parlamentului (aflat sub controlul total al partidului comunist), noul sistem se întemeiază pe principiul echilibrului și controlului reciproc între diferitele autorități ale statului. Ca urmare, chiar și Parlamentul este obligat să respecte supremația Constituției și poate fi supus controlului altor autorități, în special al Curții Constituționale. **Justiția constituțională reprezintă un element esențial al mecanismului de echilibru al puterilor într-o democrație constituțională. Importanța acesteia este cu atât mai mare în situațiile în care coaliția aflată la guvernare dispune de o majoritate parlamentară considerabilă și are capacitatea de a numi în majoritatea instituțiilor publice persoane favorabile orientării sale politice.**”

Similar, în Avizul său nr. 940/2018 din 17 decembrie 2018 [CDL-AD (2018)028], Comisia de la Veneția a reținut că, că legislațiile statelor Consiliului Europei recunosc o mare varietate de modele privind numirea judecătorilor în funcție. În ordinea juridică a statelor europene nu se atestă un model care ar putea asigura respectarea ideală a principiului separării puterilor și independența deplină a justiției. **Totuși, standardele internaționale în materie sunt în favoarea depolitizării procesului de numire a judecătorilor. Deciziile motivate politic nu ar trebui să prevaleze față de meritele obiective ale unui candidat. Articolul 6 § 1 din Convenția Europeană protejează nu doar independența judecătorilor în mod individual, ci impune și un sistem de numiri judiciare care să excludă arbitrariul (§ 30).**

În Avizul nr. 949/2019 al Comisiei de la Veneția privind selecția și numirea judecătorilor Curții Supreme a Georgiei (Veneția, 21-22 iunie 2019) [CDL-AD(2019)009] s-a reținut că selecția și numirea judecătorilor trebuie să se bazeze pe principiul meritocrației, care implică, la rândul său, evaluarea aptitudinilor, a integrității, a competenței, a eficienței și a experienței candidatului, precum și a calităților sale personale. Judecătorii trebuie să posede cunoștințe juridice, competențe și vechimea în muncă necesară pentru a îndeplini această funcție. **Prin urmare, este esențial ca numirea judecătorilor să nu aibă la bază motive politice sau subiective.** Criteriile de selecție ar trebui să fie suficient de largi pentru a permite o diversitate de candidați (§ 25).

„Nu reiese nici din Constituție, nici din proiectul de lege dacă una și aceeași persoană poate fi realeasă în calitate de judecător al Curții Constituționale. **Lipsa unei interdicții exprese privind realegerea poate submina independența judecătorului**” (Raportul Comisie de la Veneția

AD(2008)030 privind Proiectului de lege privind Curtea Constituțională a Muntenegrului, paragraful 20).

„În ceea ce privește durata mandatului judecătorilor Curții Constituționale, care este prelungită la doisprezece ani, Legea **privind Curtea Constituțională ar trebui, de preferință, să prevadă că acesta este neînnoibil, pentru a consolida în continuare independența judecătorilor Curții Constituționale.**” (Raportul Comisiei de la Veneția CDL-AD(2011)016 asupra noii Constituții a Ungariei, paragraful 95).

Principiile fundamentale privind independența puterii judecătorești, adoptate de Adunarea Generală O.N.U. prin două rezoluții, în anul 1985, adoptate de cel de-al șaptelea Congres al Națiunilor Unite privind Prevenirea infracțiunilor și tratamentul infractorilor, susținut la Milano, din 26 august până în 6 septembrie 1985, și Rezoluțiile nr. 40/32 din 29 noiembrie 1985 și nr.40/146 din 13 decembrie 1985 ale Adunării Generale:

“Independența sistemului judiciar

„- Independența sistemului judiciar va fi garantată de către stat și consacrată în Constituție și în legile țării. Este de datoria instituțiilor guvernamentale și de alte tipuri să respecte independența sistemului judiciar;

- Sistemul judiciar va decide în cauzele aflate în fața sa imparțial, pe baza faptelor și în conformitate cu legea, fără restricții, influențe nepotrivite, stimulente, presiuni, amenințări sau interferențe, directe sau indirecte din orice parte sau pentru orice motiv;

- Judecătorii, fie aleși sau numiți, vor avea funcția garantată până la o vârstă obligatorie de pensionare sau până la expirarea mandatului funcției, acolo unde acestea există;

- O acuzație sau plângere făcută împotriva unui judecător în capacitatea sa profesională și judiciară va fi procesată rapid și corect conform unei proceduri adecvate. Judecătorul va avea dreptul la o audiere corectă. Examinarea chestiunii în stadiu inițial va fi confidențială, în afara cazului în care este cerut altfel de către judecător;

- Judecătorii vor face obiect al suspendării sau înlăturării doar pentru motive de incapacitate sau conduită care îi face nepotriviti pentru îndeplinirea îndatoririlor.”

Principiul 1 pct. 2 lit. d) din Recomandarea nr. R (94) 12 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre cu privire la independența, eficiența și rolul judecătorilor stabilește că:

„Judecătorii trebuie să pronunțe deciziile în deplină independență și să poată acționa fără restricții și fără să fie obiectul influențelor, incitărilor, presiunilor, amenințărilor sau intervențiilor directe ori indirecte, din partea oricui, sau pentru orice motiv“

Art. 2 din Carta Universală a Judecătorului, aprobată de Asociația Internațională a Judecătorilor la reuniunea Consiliului Central de la Taipei în anul 1999, prevede că:

„[...] Judecătorul, în calitate de deținător al unei funcții judecătorești, trebuie să fie capabil să își exercite competența judecătorească fără a fi supus presiunilor sociale, economice și politice [...]”

Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară (2001):

Independența

„Principiul:

Independența justiției este o premisă a statului de drept și o garanție fundamentală a procesului echitabil. În consecință, judecătorul va apăra și va servi ca exemplu de independență a justiției, atât sub aspect individual, cât și sub aspect instituțional.”

Potrivit pct. 35-39 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 6 din 16.05.2013:

35. Este unul din principiile constituționale ale justiției. Potrivit acestui principiu, în activitatea lui, judecătorul se supune numai legii și conștiinței sale. Prin urmare, în rezolvarea litigiilor, judecătorul nu poate primi niciun fel de ordine, instrucțiuni, indicații, sugestii ș.a. în vederea emiterii unei anume soluții.

36. În soluționarea cauzelor, judecătorul nu acționează la ordinele sau instrucțiunile vreunui terț din interiorul sau din exteriorul sistemului judiciar.

37. Judecătorii trebuie să beneficieze de libertate neîngrădită pentru a soluționa cauzele în mod imparțial, potrivit convingerilor lor și propriului mod de interpretare a faptelor, precum și în conformitate cu prevederile legale în vigoare.

38. Independența puterii judecătorești are atât o componentă obiectivă – caracteristică indispensabilă a puterii judecătorești, cât și o componentă subiectivă, care privește dreptul persoanei de a i se stabili drepturile și libertățile de către un judecător independent. Fără judecători independenți, nu se poate vorbi despre o veritabilă garantare a drepturilor și libertăților.

39. Prin urmare, independența puterii judecătorești nu reprezintă un scop în sine. Aceasta nu este un privilegiu personal al judecătorilor, ci este justificată de nevoia de a permite judecătorilor să își îndeplinească rolul de protectori ai drepturilor și libertăților cetățenilor (§ 6 din Raportul Comisiei de la Veneția privind independența sistemului judiciar. Partea I: Independența judecătorilor).

[...] 45. Ideea supremației Constituției este o cucerire a gândirii juridice. Supremația Constituției este garantată de către Curtea Constituțională. Această autoritate nu a luat ființă în mod întâmplător, odată cu adoptarea Constituției din 1994. Rolul său de garant al supremației Constituției este înscris în art. 134 alin.(3), iar pentru a i se asigura acest rol, Curtea Constituțională este definită drept unica autoritate de jurisdicție constituțională din Republica Moldova [art. 134 alin. (1)], fiind independentă față de orice altă autoritate publică [art. 134 alin. (2)] și supunându-se numai Constituției [art. 137].

[...] 48. **Atât Constituția, cât și Legea cu privire la Curtea Constituțională reglementează importante principii și garanții ale independenței și neutralității judecătorilor Curții Constituționale, de natură să le permită acestora exercitarea obiectivă a judecății, Curtea însăși fiind, potrivit articolului 134 alin. (2) din Constituție, „independentă față de orice altă autoritate publică” și supunându-se numai Constituției. În coroborare cu această normă constituțională, articolul 137 din Constituție stabilește în mod expres că judecătorii Curții Constituționale sunt independenți în exercitarea mandatului lor și inamovibili pe durata acestuia [art. 14 alin. (1) din Lege și 9 alin. (1) din Cod].**

[...] 50. Având în vedere complexitatea și natura atribuțiilor Curții Constituționale, precum și procedurile potrivit cărora își realizează aceste atribuții, ea poate fi considerată o autoritate publică politico-jurisdicțională. Caracterul politic rezultă din modul de numire a membrilor Curții Constituționale, precum și din natura unor atribuții. **Caracterul jurisdicțional rezultă din principiile de organizare și funcționare (independența și inamovibilitatea judecătorilor), precum și din alte atribuții și proceduri.** În acest sens, Președintele Curții Constituționale este asimilat cu Președintele Curții Supreme de Justiție, iar judecătorii Curții Constituționale sînt asimilați cu vicepreședintele Curții Supreme de Justiție [art. 21 alin. (2) și (3) din Lege]. **Caracterul jurisdicțional al Curții Constituționale face aplicabile principiile independenței judecătorești, în pofida faptului că autoritatea de jurisdicție constituțională nu face parte din sistemul judiciar.**

[...] 52. Acest principiu îi protejează pe judecători în primul rând de influențe externe la îndeplinirea atribuțiilor jurisdicționale. Ideea fundamentală constă în faptul că judecătorii constituționali, în exercitarea atribuțiilor, nu sunt angajații autorităților care i-a numit. Din momentul depunerii jurământului, judecătorii sunt independenți, inamovibili și se supun numai Constituției.

B. Cu referire la omisiunea legislativă din Legea nr. 74 din 10.04.2025 cu privire la Curtea Constituțională

După cum am menționat anterior, Legea nr. 74 din 10.04.2025 cu privire la Curtea Constituțională, **omite să reglementeze:**

a) obligația de selecție și numire a judecătorilor la Curtea Constituțională, exclusiv prin – concurs public;

b) o procedură legislativă unică, cu criterii unice și transparente, pentru de selecția și numirea judecătorilor la Curtea Constituțională de către toate autoritățile cu drept de numire a judecătorilor constituționali;

c) obligația de selecție și numire a judecătorilor la Curtea Constituțională, exclusiv prin – intermediul unei comisii independente.

În esență, aceste omisiuni legislative privesc ca un bloc de omisiune unică, din Legea nr. 74 din 10.04.2025 cu privire la Curtea Constituțională, contravin în mod flagrant art. 1, alin. (3), art. 7, art. 134, alin. (2) și alin. (3) și art. 136, alin. (1), art. 137, alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, **luate separat, cât și combinate.**

La caz, **(i) lipsa concursului public, (ii) lipsa unei proceduri legislative unice, cu criterii unice și transparente, dar și (ii) lipsa obligației de selecție și numire a judecătorilor la Curtea Constituțională, exclusiv prin intermediul unei comisii independente,** creează un tratament diferențiat nejustificat în numire judecătorilor la Curtea Constituțională, dar și nu asigură numirea persoanelor cu cele mai înalte calități, fiind afectat inclusiv criteriul de independență a judecătorilor.

Opinia noastră este susținută de către Comisia de la Veneția.

Potrivit **Avizului CDL-AD(2011)040** – asupra legii privind constituirea și regulile de procedură ale Curții Constituționale a Turciei, paragraful 21:

„Trebuie subliniat faptul că selecția judecătorilor trebuie să se bazeze pe criterii obiective, prestabilite prin lege sau de către autoritățile competente, și ar trebui să se axeze în principal pe merit. Nu doar profesioniștii în drept, precum judecătorii, avocații sau profesorii de drept, pot deveni membri ai Curții, ci și persoane provenind din domenii precum economia sau științele politice sunt eligibile pentru a ocupa funcții în cadrul Curții. O astfel de practică se regăsește și în alte curți constituționale sau organe similare.”.

Conform Avizului Comisiei de la Veneția CDL-AD(2013)014 asupra proiectului de Lege privind modificările la Constituție, vizând consolidarea independenței judecătorilor (inclusiv o notă explicativă și un tabel comparativ), precum și asupra modificărilor constituționale propuse de Adunarea Constituțională a Ucrainei, paragraful 27:

„Selecția candidaților pentru funcțiile de judecători se realizează prin concurs, ceea ce trebuie salutat ca fiind în conformitate cu cele mai bune practici din standardele juridice internaționale și europene privind sistemul judiciar.”.

Potrivit Avizului Comisiei de la Veneția CDL-AD(2016)034 asupra proiectului de Lege privind Curtea Constituțională, paragraful 14:

„În mod surprinzător, nu există cerințe referitoare la numărul total de membri ai comisiilor și nu sunt prevăzute criterii pentru selecția celeilalte jumătăți a membrilor. Există riscul ca anumite persoane să fie desemnate pe baza unor considerente care nu țin de competența profesională a unui judecător. De asemenea, nu există reguli care să stabilească dacă aceste comisii sunt permanente sau sunt constituite ad hoc pentru fiecare post vacant în cadrul Curții. Proiectul de lege ar trebui să includă dispoziții clare privind calificările necesare pentru cea de-a doua jumătate a membrilor și modalitatea de constituire a comisiilor, pentru a preveni orice abuz.”.

Potrivit Avizului Comisiei de la Veneția CDL-AD(2016)025 asupra proiectului de Lege „Pentru modificarea și completarea Constituției Republicii Kârgâze”, paragraful 52:

„În principiu, toate deciziile privind numirea și cariera profesională a judecătorilor, inclusiv cele referitoare la ocuparea funcțiilor de rang înalt în sistemul judiciar, ar trebui să se bazeze pe merit, în conformitate cu criterii obiective, prestabilite prin lege, precum și prin proceduri deschise și transparente. Implicarea și influența decisivă a consiliilor judiciare independente sau a unor organe similare de auto-reglementare independente în procedurile de numire și promovare a judecătorilor, inclusiv a judecătorilor constituționali în Republica Kârgâză, sunt în general considerate o metodă adecvată de garantare a independenței justiției. Conform Recomandărilor de la Kiev ale OSCE/ODIHR (2010), în cazurile în care numirea finală a unui judecător revine Președintelui, exercitarea puterii de numire ar trebui să fie limitată la candidații propuși de un organ independent de selecție; orice refuz de a numi un astfel de candidat ar trebui să se bazeze exclusiv pe motive procedurale și să fie motivat. O altă opțiune posibilă constă în acordarea organului de selecție a competenței de a respinge un veto prezidențial printr-un vot cu majoritate calificată. Sistemul propus de numire a judecătorilor Camerei Constituționale, care conferă o largă marjă de discreție Președintelui, este profund problematic din perspectiva separației puterilor în stat și a asigurării unui mecanism efectiv de echilibru și control între autoritățile publice. Observații similare se aplică și în ceea ce privește numirea judecătorilor Curții Supreme (vezi Subsecțiunea 4.2 infra). Se recomandă cu fermitate modificarea procedurilor de numire a judecătorilor Curții Supreme și ai Camerei Constituționale, în vederea garantării unei transparențe și deschideri sporite, inclusiv prin consolidarea rolului Consiliului Judecătorilor.”.

Conform Avizului Comisiei de la Veneția CDL-AD(2020)039 privind reforma Curții Constituționale din Ucraina, paragrafele 77, 79, 80, 81:

„Un organ cu o componentă internațională similară – sau chiar identică – ar putea fi învestit cu atribuția de evaluare a candidaților pentru funcția de judecător al Curții Constituționale. Un astfel de organ de selecție ar putea include, de asemenea, reprezentanți ai societății civile, eventual desemnați din cadrul actualului Consiliu pentru Integritate Publică, care oferă avize privind calitățile candidaților la funcția de judecător în instanțele ordinare. În plus, ar putea fi valorificată expertiza unor specialiști internaționali de renume incontestabilă (de exemplu, foști președinți sau judecători ai Curții Europene a Drepturilor Omului), în ceea ce privește evaluarea calităților candidaților în domeniul constituționalismului comparat sau al protecției drepturilor omului. Exemple de astfel de mecanisme de expertiză la nivel european sunt comisia prevăzută la articolul 255 din TFUE pentru Curtea de Justiție a Uniunii Europene și Comitetul Consultativ de Experți pentru Selectarea Candidaților la funcția de judecător al Curții Europene a Drepturilor Omului. Organul de evaluare ar putea acționa ca un filtru strict, permițând celor trei autorități de numire să aleagă doar dintre candidații evaluați pozitiv. Alternativ, acest organ pre-selectiv ar putea formula doar recomandări publice.”.

Potrivit Avizului Curții Constituționale nr. 1 din 22.09.2020:

[...] X. Cu privire la procedura de alegere/numire a membrilor Consiliului Superior al Magistraturii [articolul 122 alineatele (2), (3) și (4)]

144. În al doilea rând, Curtea constată că articolul 122 alin. (3) din proiect prevede că candidații la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii care nu fac parte din rândul judecătorilor sunt selectați prin concurs, în baza unei proceduri transparente, în bază de merit, și numiți de Parlament cu votul a trei cincimi din deputații aleși.

[...] 149. Curtea consideră că selectarea prin concurs și în baza unor criterii prestabilite a candidaților pentru funcția de membru non-judecător al Consiliului Superior al Magistraturii este în măsură să evite numirile de către Parlament doar în baza criteriilor politice. Aceste condiții sunt compatibile cu exigențele Constituției. În același timp, Curtea reține că pentru selectarea celor mai calificați candidați pentru funcția de membru non-judecător al Consiliului și pentru a se evita numirile politice, este necesar ca Parlamentul să reglementeze la nivelul legii organice componența comisiei de concurs, care, pentru realizarea obiectivului stabilit prin acest amendament, trebuie să fie compus din membri care inspiră încredere publicului.

Conform Hotărârii Curții Constituționale, nr. 27 din 01.10.2024:

[...] 49. Curtea reamintește că la emiterea Avizului său asupra modificărilor în Constituție referitoare la sistemul judecătoresc s-a menționat că selectarea prin concurs a celor mai calificați candidați pentru funcția de membru non-judecător al Consiliului și pentru evitarea numirilor politice este necesar ca Parlamentul să reglementeze la nivelul legii organice componența comisiei de concurs, care, pentru realizarea obiectivului stabilit prin această normă constituțională, trebuie să fie compusă din membri care inspiră încredere publicului (a se vedea ACC nr. 2 din 3 decembrie 2020, § 97).

[...] 50. Curtea reține că Comisia juridică, numiri și imunități este o comisie permanentă și un organ de lucru al Parlamentului, ea este subordonată și răspunde în fața acestuia. Componența nominală a comisiei permanente se stabilește ținându-se cont de reprezentarea proporțională a fracțiunilor în Parlament, comisia adoptând hotărâri cu majoritatea absolută sau majoritatea simplă a membrilor săi (a se vedea articolele 16, 17 și 22 din Legea nr. 797 din 2 aprilie 1996). Aceste prevederi îi permit Curții să conchidă că Comisia juridică, numiri și imunități reprezintă o autoritate eminamente politică.

51. Așadar, Curtea ajunge la concluzia că norma care stabilește competența Comisiei juridice, numiri și imunități să desfășoare concursul și să selecteze candidații la funcția de membru al CSM din rândul non-judecătorilor și să-i prezinte Parlamentului pentru numire nu corespunde exigențelor constituționale. **Pentru selectarea unor persoane merituose în CSM din rândul non-judecătorilor și pentru a îndeplini toate exigențele constituționale, legislatorului îi revine sarcina de a reglementa instituirea unei autorități speciale care să desfășoare un concurs corect și imparțial pentru selectarea celor mai merituosi membri din rândul non-judecătorilor și înaintarea lor Parlamentului pentru numire.**

Este adevărat că, la emiterea Hotărâri nr. 27/2024, Curtea Constituțională a aplicat art. 122, alin. (3) din Constituția Republicii Moldova, care prevede că, candidații la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii care nu fac parte din rândul judecătorilor sunt selectați prin concurs, în baza unei proceduri transparente, în bază de merit, și sunt numiți de Parlament cu votul a trei cincimi din deputații aleși.

Cu toate acestea, la interpretarea sistemică a Constituției, observăm că, membrii din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii, care nu fac parte din rândul judecătorilor, *a priori* nu dețin atribuții constituționale mai importante și prin urmare nici nu pot implica cerințe de numire mai stricte/riguroase decât judecătorii Curții Constituționale.

Astfel încât, la aplicarea raționamentului *a fortiori*, judecătorii Curții Constituționale, prin comparație cu membrii C.S.M. non-judecători, ar trebui să fie aleși printr-o procedură unică, reglementată la nivel de lege, în bază de concurs, cu criterii unice, pe bază de merit, fiind selectați de către o comisie independentă, așa cum cere Comisia de la Veneția, pentru a spori imaginea independenței și meritocrației funcției de judecător constituțional.

Or, în scopul respectării și aplicării principiului de independență a judecătorilor Curții Constituționale, dar și independenței instituționale a Curții Constituționale, nu putem admite faptul că, candidații la funcția de judecător constituțional nu urmează a fi supuși scrutinului concursului public.

Aplicarea logicii date, ne-ar duce cu ideea la faptul că, organizarea concursului public pentru alegerea membrilor C.S.M., este cumva mai mult justificată decât în raport cu candidații la funcția de judecător constituțional, cu toate că, cerințele de independență ale funcției de judecător constituțional, sunt cu mult mai ridicate, conform standardelor internaționale.

Într-un final, admiterea practicii constituționale, în care candidații la funcția de membru a C.S.M. trebuie obligatoriu să fie numiți prin concurs public, iar candidații la funcția de judecător constituțional nu, știrbește din legitimitatea numirii judecătorilor constituționali și într-un final din independența acestora, dar și a Curții Constituționale.

C. Cu referire la omisiunea reglementării obligației legale de a supune procedurii de vetting candidații la funcția de judecător la Curtea Constituțională

În lumina considerentelor expuse anterior, **este neconstituțională și omisiunea reglementării obligației legale de a supune procedurii de vetting candidații la funcția de judecător la Curtea Constituțională.**

Or, în contextul în care judecătorii de drept comun, care înfăptuiesc justiția, sunt supuși procedurii de vetting, pentru a asigura gradul cât mai înalt de independență a acestora, nu există nici o premisă pentru a nu admite raționamentul că, judecătorii Curții Constituționale cu atât mai mult urmează a fi supuși procedurii de vetting.

Lipsa reglementării unei astfel de obligații legale, **contravine normelor Constituționale care consacră statul de drept și independența judecătorilor Curții Constituționale, împreună cu însăși independența instituțională a Curții Constituționale.**

Conform Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 16.01.2025:

[...] 78. Analizând natura aspectelor de integritate supuse evaluării, Curtea a observat că subiecții care cad sub incidența legilor contestate vizează o categorie îngustă de demnitari, i.e. judecătorii și procurorii, nu publicul larg. **Prevederile contestate au fost concepute pentru a proteja conduita, onoarea și reputația judecătorilor și a procurorilor și pentru a menține încrederea publicului în sistemul judiciar. Acestea au un caracter disciplinar și nu au fost investite cu elemente de natură penală** (a se vedea, mutatis mutandis, Xhoxhaj v. Albania, 9 februarie 2021, § 244).

Potrivit Deciziei Curții Constituționale nr. 50 din 10.04.2025:

[...] 25. Cu privire la incidența articolului 116 din Constituție în cazul articolului 6 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 65 din 30 martie 2023, Curtea notează că preambulul Legii nr. 65 din 30 martie 2023 menționează că cea din urmă a fost adoptată în vederea asigurării integrității judecătorilor Curții

Supreme de Justiție și sporirii încrederii societății în activitatea acesteia și în sistemul justiției. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că procedura de evaluare externă a integrității financiare și etice a procurorilor și judecătorilor are un caracter excepțional și face parte din reforma domeniului justiției. Această procedură urmărește să elimine din sistemul public judecătorii și procurorii lipsiți de integritate, să sporească încrederea cetățenilor în autoritatea judecătorească și în procuratură și a fost reglementată pentru că s-a constatat că mecanismele obișnuite de evaluare erau ineficiente (HCC nr. 2 din 16 ianuarie 2025, § 180).

În conformitate cu Decizia Curii Constituționale nr. 34 din 13.03.2025:

[...] 25. Cu referire la incidența articolelor 39 și 43 din Constituție în cazul articolului 17 alin. (5) lit. a) din Legea nr. 65 din 30 martie 2023, Curtea a notat că interdicțiile în discuție urmăresc să asigure integritatea funcției judiciare și încrederea publicului în sistemul justiției. Cu privire la caracterul proporțional al acestei interdicții, Curtea a reținut că domeniul ei de aplicare vizează doar unele funcții din sectorul public, care implică un standard înalt de integritate și un grad înalt de răspundere, i.e. funcțiile de procuror și judecător și funcțiile de demnitate publică. Astfel, interdicția exercitării funcției de judecător și de procuror și a altor funcții de demnitate publică aplicată în cazul eliberării din funcție a judecătorilor și procurorilor care nu au promovat evaluarea este proporțională cu situația care a determinat-o și nu aduce atingere existenței dreptului la muncă.

Suntem ferm convinși de faptul că, **Curtea Constituțională nu va reține ca fiind demnă de mai puțină încredere a cetățenilor, funcția de judecător la Curtea Constituțională, or, pornind de la rolul său prevăzut de Constituție, judecătorii Curții Constituționale posedă niște funcții de demnitate publică, de un nivel mult mai înalt decât cel de judecător sau procuror, astfel încât, devine și mai aplicabil raționamentul că, judecătorii Curții Constituționale ar trebuie să fie supuși unui test cel puțin la fel de riguros, ca și judecătorii și procurorii de drept comun, care să confirme integritatea acestora, astfel încât să fie sporită încrederea publicului în justiția constituțională.**

D. Cu referire la omisiunea de a reglementa interdicția legală de ocupare a funcției de judecător constituțional de către persoanele care au fost membru al unui partid politic sau au deținut funcții politice în ultimii 3 ani anterior înaintării candidaturii

Este indubitabil faptul că, candidații la funcția de judecător constituțional, pentru a se bucura de cea mai înaltă încredere din partea societății, trebuie să fie aleși pe baze de meritocrație, care implică, la rândul său, evaluarea aptitudinilor, a integrității, a competenței, a eficienței și a experienței candidatului, precum și a calităților sale personale.

În același sens, este dificil de conceput că desemnarea unui judecător la Curtea Constituțională exclusiv pe criterii politice – în temeiul afilierii sale la partidul care l-a numit – nu ar compromite, în mod implicit, principiul meritocrației. Mai mult decât atât, o astfel de numire afectează în mod direct independența judecătorului față de formațiunea politică aflată la guvernare, cu care acesta are legături explicite sau tacite, fie prin calitatea de fost sau actual membru de partid, fie prin ocuparea unor funcții politice obținute cu sprijinul acelei formațiuni.

Circumstanța dată este agravată de faptul că, **persoană dată pe lângă faptul că este afiliată politic, mai și este numită în afara unui concurs public, pe criterii netransparente, fără implicarea unei comisii independente.**

Însăși Curtea Constituțională a reținut în **Avizul nr. 1 din 22.09.2020:**

[...] IV. Cu privire la procedura de numire în funcție a judecătorilor Curții Supreme de Justiție [articolul 116 alin. (4)]

53. Curtea observă că, în prezent, articolul 116 alin. (4) din Constituție prevede că președintele, vicepreședintele și judecătorii Curții Supreme de Justiție sunt numiți în funcție de Parlament la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Ei trebuie să aibă o vechime în funcția de judecător de cel puțin zece ani.

54. Prin inițiativa de revizuire a Constituției, Guvernul propune abrogarea acestei prevederi. În motivarea acestei decizii, Guvernul menționează că este necesară uniformizarea procedurilor de numire a judecătorilor din toate instanțele judecătorești, indiferent de nivelul acestora. În acest mod, Guvernul propune numirea judecătorilor Curții Supreme de Justiție de către Președintele Republicii Moldova în baza propunerii Consiliului Superior al Magistraturii. Prin această modificare se urmărește reducerea influenței factorilor politici în procedura de numire a judecătorilor. Totodată, Guvernul propune abrogarea cerinței cu privire la vechimea în funcția de judecător de cel puțin zece ani. Scopul acestei propuneri constă în excluderea corporatismului în cadrul Curții Supreme de Justiție și accederea în funcția de judecător al Curții Supreme și a persoanelor care au o vechime în muncă în alte profesii juridice.

55. În opinia prezentată de Institutul pentru Politici și Reforme Europene se menționează că acest amendament, împreună cu cerințele clare referitoare la modul de accedere în funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție, reduc limitările impuse în prezent de Constituție și asigură posibilitatea accederii în această funcție pe baza unor criterii meritocratice.

56. Curtea observă că acest capăt al sesizării comportă două aspecte: 1) conformitatea cu Constituția a abrogării procedurii de numire în funcție a judecătorilor Curții Supreme de Justiție de către Parlament și 2) conformitatea cu Constituția a excluderii cerinței cu privire la experiența de zece ani în funcția de judecător necesară pentru a accede în funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție.

57. Cu privire la primul aspect, Curtea reține că modalitatea actuală de numire în funcție a judecătorilor Curții Supreme de Justiție de către Parlament poate fi puternic politizată. Potrivit Comisiei de la Veneția, numirea judecătorilor de către Parlament are loc prin acte discreționare. Prin urmare, chiar dacă propunerile sunt făcute de un consiliu judiciar, nu poate fi exclus faptul că un Parlament ales va respinge candidații. În consecință, considerentele politice pot predomina asupra criteriilor obiective (a se vedea § 26 din Opinia comună privind proiectul legii de modificare și completare a Constituției în ceea ce privește Consiliul Superior al Magistraturii, 20 martie 2020, CDL-AD(2020)001; § 26 din Opinia referitoare la Legea privind modificarea și completarea Constituției Republicii Moldova (Judiciarul), CDL-AD(2018)003-e; § 10 din Raportul privind numirea judiciară, adoptat la cea de-a 70-a sesiune plenară, Veneția, 16-17 martie 2007, CDL-AD(2007)028).

58. În același timp, modul de numire a judecătorilor instanței supreme propus de Guvern consolidează rolul Consiliului Superior al Magistraturii în acest proces (a se vedea articolul 116 alin. (2) teza a II-a din proiectul de Lege) și, în mod prezumtiv, independența judecătorilor instanței supreme. Prin urmare, acest amendament corespunde limitelor de revizuire a Constituției.

[...] IX. Cu privire la componența Consiliului Superior al Magistraturii [articolul 122 alin. (1)]

[...] 115. Curtea observă că acest capăt al sesizării trebuie examinat sub două aspecte, și anume: a) dacă distribuția numerică a membrilor Consiliului Superior al Magistraturii între judecători și non-judecători, în formula propusă de Guvern, corespunde exigențelor Constituției și b) dacă cerințele pentru candidații la funcția de membru non-judecător al Consiliului corespund exigențelor Constituției.

[...] 126. Cu privire la cel de-al doilea aspect, Curtea observă că Guvernul propune următoarele cerințe pentru candidații la funcția de membru non- judecător al Consiliului Superior al Magistraturii: a) înalta reputație profesională și integritate personală; b) experiență în domeniul dreptului sau în alt domeniu relevant; c) lipsa unei activități în cadrul organelor puterii legislative, executive sau judecătorești și d) lipsa afilierii politice.

[...] 133. Cu referire la cea de-a treia condiție, care prevede că candidatul nu trebuie să activeze în cadrul organelor puterii legislative, executive sau judecătorești, Curtea reține că aceasta se bazează pe faptul că membrii Consiliului Superior al Magistraturii trebuie să facă dovada independenței și imparțialității lor, obiectiv compatibil cu prevederile Constituției. Pe de altă parte, având în vedere faptul că nu există niciun scop legitim ca condiția în discuție să fie aplicată față de toți angajații autorităților în discuție, Curtea consideră că este necesar ca legislatorul să reglementeze la nivelul legii organice care funcții cad sub incidența acestei condiții. Totodată, pentru a evita posibilitatea eludării acestei condiții de către Parlament, prin numirea unor foști judecători în calitate de membri ai Consiliului pe pozițiile non-judecătorilor, creând în acest fel un monopol al judecătorilor în Consiliu, Curtea consideră necesar ca legislatorul să nu se limiteze la activitatea prezentă a candidaților, dar să extindă această condiție și la trecutul profesional al candidaților. Spre exemplu, pentru a fi eficientă această condiție, legislatorul ar putea stabili interdicția candidării la funcția de membru non-judecător al Consiliului Superior al Magistraturii dacă în trecut candidatul a activat în cadrul organelor puterii legislative, celor executive sau judecătorești. În acest mod, Parlamentul s-ar putea asigura că activitatea membrului non- judecător al Consiliului nu este influențată de faptul că acesta a activat anterior în una din cele trei puteri ale statului.

[...] 135. Condiția neafilierii politice a candidaților la funcția de membru non-judecător al Consiliului Superior al Magistraturii are ca obiectiv depolitizarea activității Consiliului, obiectiv care este compatibil cu Constituția. Totuși, Curtea reține că textul „nu sunt afiliate politic” este vag și imprevizibil, deoarece nu permite candidaților să anticipeze care acțiuni se încadrează în această condiție. Mai mult, chiar dacă condiția neafilierii politice va fi detaliată la nivelul legii organice, există riscul ca această condiție să fie aplicată în mod excesiv față de acțiuni politice nesemnificative ale candidaților. În acest sens, Curtea reține că pentru a atinge obiectivul depolitizării activității Consiliului Superior al Magistraturii este suficient ca candidații să nu fie membri de partid. De altfel, în Opiniile sale comune Comisia de la Veneția și Directoratul general al drepturilor omului și statului de drept (DGI) al Consiliului Europei au menționat că deși formularea „neafiliat politic” era acceptabilă, ar fi preferabilă înlocuirea acesteia cu o formula mai clară „nu este membru al partidelor politice” (a se vedea Opinia CDL- AD(2020)001, §§ 54, 68; Opinia CDL-AD(2020)007, § 23).

Prin urmare, dacă Curtea Constituțională a admis necesitatea 'depolitizării' membrilor Consiliului Superior al Magistraturii și a judecătorilor Curții Supreme de Justiție, cu atât mai mult acest principiu se impune, *a fortiori*, și în cazul candidaților la funcția de judecător constituțional.

Având în vedere rolul și atribuțiile constituționale ale Curții Constituționale, precum și impactul major al deciziilor sale atât în plan intern, cât și în raporturile externe ale statului, nu poate fi acceptat raționamentul potrivit căruia candidații la funcția de judecător constituțional ar necesita un grad de depolitizare inferior celui aplicabil candidaților la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii sau la funcția de judecător la Curtea Supremă de Justiție.

În jurisprudența sa anterioară, Curtea Constituțională a reținut că omisiunea legislativă poate constitui obiect de examinare al Curții Constituționale dacă prin aceasta este afectat un drept fundamental (a se vedea HCC nr. 12 din 06 aprilie 2021, HCC nr. 17 din 19 mai 2016, § 71; DCC nr. 28 din 12 martie 2020, § 24; DCC nr. 123 din 22 octombrie 2020, § 26; DCC nr. 162 din 29 decembrie 2020, § 23).

Astfel, în Hotărârea nr. 19 din 03.07.2018, Curtea Constituțională a reținut cu titlu de principiu:

[...] 58. Curtea reține că lipsa prevederii unei durate maxime de aplicare a măsurii preventive sub forma obligației de a nu părăsi țara **constituie o omisiune legislativă contrară Constituției.**

59. În acest context, Curtea reține că, **fiind în prezența unei omisiuni legislative și în virtutea rolului său de garant al supremației Constituției, nu poate ignora viciul de neconstituționalitate existent, deoarece tocmai această omisiune este cea care generează, *eo ipso*, încălcarea dreptului constituțional al persoanei de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle.** 60.

În această ordine de idei, Curtea reține critica de neconstituționalitate a articolului 178 din Codul de procedură penală, **în partea referitoare la omisiunea de a reglementa o durată maximă rezonabilă pentru care poate fi dispusă măsura preventivă a obligației de a nu părăsi țara.**

Aceleași raționamente au fost reținute de Curtea Constituțională în Hotărârea nr. 16 din 20.05.2021:

[...] 70. Așadar, **Curtea reține că omisiunea legislatorului de a include angajații bugetari care la data intrării în vigoare a Legii nr. 270/2018 au exercitat interimatul unei funcții de conducere și ulterior au revenit la funcția exercitată anterior interimatului în categoria angajaților cărora li se achită diferența de salariu nu urmărește nici unul din scopurile legitime prevăzute de articolul 54 alin. (2) din Constituție.**

[...] 72. Rezumând cele menționate supra, **Curtea conchide că prevederile articolului 27 alin. (5) din Legea nr. 270 din 23 noiembrie 2018 și ale punctului 8 din Anexa nr. 6 la Hotărârea Guvernului nr. 1231 din 12 decembrie 2018, în partea referitoare la omisiunea includerii angajaților bugetari care la data intrării în vigoare a Legii nr. 270/2018 au asigurat interimatul unei funcții publice de conducere și care ulterior au revenit la funcția exercitată anterior interimatului în categoria angajaților bugetari cărora li se achită diferența de salariu, contravin articolelor 1 alin. (3), 16 și 43 din Constituție și, prin urmare, sunt neconstituționale.**

V. Cu referire la suspendarea art. 9, alin. (2) din Legea nr. 74 din 10.04.2025 cu privire la Curtea Constituțională

Conform art. 26 din Legea nr. 74/2025:

(1) Acțiunea actului contestat care afectează sau se referă la domeniile stabilite la alin. (2) poate fi suspendată până la soluționarea în fond a cauzei, cu emiterea unei decizii. (2) **În vederea evitării prejudiciilor și a consecințelor negative iminente și ireparabile de o gravitate semnificativă, se poate dispune suspendarea acțiunii:** 1) actelor normative care afectează sau se referă la următoarele domenii: a) suveranitatea și puterea de stat; b) drepturile și libertățile fundamentale ale omului; c) **democrația și pluralismul politic;** d) **separația și colaborarea puterilor;** e) unitatea poporului și dreptul la identitate; f) securitatea economică sau financiară a statului; g) **alte domenii pentru care Curtea Constituțională consideră necesară suspendarea acțiunii actului contestat;** 2) actelor cu caracter individual emise de Parlament, Președintele Republicii Moldova sau de Guvern, care se referă la persoanele oficiale de stat exponente ale unui interes public și/sau politic deosebit. (3) Curtea Constituțională examinează cererea de suspendare a actului normativ contestat cel târziu în a doua zi lucrătoare după înregistrarea sesizării. (4) Decizia de suspendare a acțiunii actului contestat se adoptă de plenul Curții Constituționale cu votul majorității judecătorilor prezenți. În caz de imposibilitate a convocării plenului Curții Constituționale, decizia de suspendare se emite printr-o dispoziție a președintelui Curții Constituționale, cu confirmarea ulterioară obligatorie de către plenul Curții Constituționale. (5) Decizia de suspendare a actului normativ contestat intră în vigoare la data adoptării, urmând a fi publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. (6) În cazul suspendării acțiunii actului normativ contestat, Curtea Constituțională examinează sesizarea în fond, cu prioritate, într-un termen cât mai scurt posibil.

Potrivit art. 9, alin. (2) din Legea nr. 74/2025:

(2) Doi judecători sunt numiți de Parlament, doi de Guvern și doi de Consiliul Superior al Magistraturii.

Reieșind din riscul numirii unor judecători la Curtea Constituțională, cu încălcarea principiului independenței judecătorilor, concomitent cu violarea independenței instituționale a Curții Constituționale, **considerăm ca fiind imperativă necesitatea de suspendare a acțiunii art. 9, alin. (2) din Legea nr. 74/2025, pentru a fi suspendat mecanismul de numire a noilor judecători la Curtea Constituțională, până la soluționarea sesizării date.**

Doar suspendarea acțiunii legii contestate ar putea menține acel echilibru și o posibilitate de restabilire în drepturi după ce va fi dată soluția pe fond în această cauză. Necesitatea suspendării acțiunii norme legale contestate este dictată de faptul că sunt incidente mai multe drepturi fundamentale și principii constituționale.

Nu în ultimul rând, exprimăm convingerea fermă că, deși actualii judecători ai Curții Constituționale au fost numiți, în majoritate, de actuala guvernare și urmează a fi reconfirmați în funcție pentru un nou mandat, tot de către aceasta, ei vor da dovadă de imparțialitate, vor pune deoparte orice interes personal și vor pronunța o soluție echitabilă în cauza de față, în deplin serviciu al statului de drept și al ordinii constituționale din Republica Moldova.”

IX CERINȚELE SESIZĂRII

În temeiul celor expuse mai sus, în baza articolului articolul 25 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 74/1994 2025 cu privire la Curtea Constituțională.

SOLICITĂM RESPECTUOS:

1. Verificarea constituționalității:

A) a sintagmei “Judecătorul Curții Constituționale poate deține această funcție pe durata a două mandate.” din art. 9, alin. (1) din Legea nr. 74 din 10.04.2025 cu privire la Curtea Constituțională;

și,

B) omisiunii legislative din Legea nr. 74 din 10.04.2025 cu privire la Curtea Constituțională, în sensul:

a) omisiunii de a reglementa obligația de selecție și numire a judecătorilor la Curtea Constituțională, exclusiv prin – concurs public;

b) omisiunii de a reglementa o procedură legislativă unică, cu criterii unice și transparente, pentru de selecția și numirea judecătorilor la Curtea Constituțională, de către toate autoritățile cu drept de numire a judecătorilor constituționali;

c) omisiunii de a reglementa obligația selecției și numirii a judecătorilor la Curtea Constituțională, exclusiv prin – intermediul unei comisii independente.

și,

C) omisiunii legislative de a reglementa obligația legală de a supune procedurii de vetting, candidații la funcția de judecător la Curtea Constituțională.

și,

D) omisiunii legislative de a reglementa interdicția legală de ocupare a funcției de judecător constituțional de către persoanele care au fost membru al unui partid politic sau au deținut funcții politice în ultimii 3 ani anterior înaintării candidaturii.

2. Suspendarea acțiunii art. 9, alin. (2) din Legea nr. 74/2025, pentru a fi suspendat mecanismul de numire a noilor judecători la Curtea Constituțională, până la soluționarea sesizării date.

Declar pe propria sa onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice

Gaik Vartanean

23 iunie 2025

